

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 432/2015-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. júla 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Líviou Kňazíkovou, Námestie M. R. Štefánika 6, Komárno, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Rozhodcovského súdu Slovenského futbalového zväzu v konaní vedenom pod sp. zn. 28/12 RS a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Rozhodcovského súdu Slovenského futbalového zväzu (ďalej len „rozhodcovský súd SFZ“ alebo „rozhodcovský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28/12 RS (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Zo sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ je hráčom futbalového klubu FK DAC 1904 a. s., so sídlom v Dunajskej Strede (ďalej len „FK DAC“ alebo „žalovaný“), s ktorým mal uzavretú hráčsku zmluvu na základe § 51 Občianskeho zákonníka a smerníc Slovenského futbalového zväzu (ďalej len „SFZ“). Zmluvné strany sa dohodli, že akýkoľvek spor, ktorý vznikne z tejto uzatvorenej zmluvy, podlieha právomoci rozhodcovského súdu SFZ a v zmysle jeho štatútu budú zmluvné strany spory riešiť výhradne prostredníctvom rozhodcovského súdu SFZ, ktorý bol zriadený podľa zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“). Sťažovateľ ako žalobca podal 12. novembra 2012 na rozhodcovskom súde žalobu o zaplatenie sumy 4 100 € s prísl. proti FK DAC, ktorou sa domáhal zaplatenia hráčskej odmeny.

3. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že sa na prvé ústne pojednávanie riadne dostavil, avšak z dôvodu neúčasti žalovaného bolo ústne pojednávanie odročené bez prerokovania veci. Nasledujúce pojednávania, ktoré boli postupne nariadené na 3. jún 2013, 30. september 2013 a 7. október 2013 a na ktoré sa sťažovateľ vždy dostavil, boli rovnako odročené bez prerokovania veci. Ústne pojednávanie nariadené na 28. október 2013 sa uskutočnilo, rozhodcovský súd vo veci pojednával. Prvé a do dnešnej doby aj jediné ústne pojednávanie sa v predmetnej veci uskutočnilo po 11 mesiacoch od podania žaloby. Toto ústne pojednávanie bolo odročené na 18. november 2013, pričom bolo odročené z dôvodov na strane rozhodcovského súdu. Na nasledujúcom pojednávaní 10. marca 2014, na ktoré sa sťažovateľ opätovne riadne dostavil, mu bolo oznámené, že konanie vedené na rozhodcovskom súde sa prerušuje do právoplatného skončenia konania vedeného na

rozhodcovskom súde SFZ pod sp. zn. 21/13 RS, pretože FK DAC podal žalobu o neplatnosť právneho úkonu.

4. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti ďalej uvádza, že je mladý profesionálny športovec, pre ktorého je hráčska odmena jeho jediným príjmom a zdrojom obživy, a že sa v napadnutom konaní správal procesne zodpovedne so snahou, čím skôr ukončiť spor. Žalobu FK DAC o neplatnosť právneho úkonu považuje za účelovú. Ďalej cituje referenčné ústavné normy a ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku [ďalej len „OSP“ (§ 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1, § 119 ods. 1)], na základe ktorých sa má predchádzať prieťahom, a judikatúru ústavného súdu o účele základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov.

5. K právomoci ústavného súdu sťažovateľ udáva, že tento je oprávnený a povinný chrániť základné práva a slobody, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. Vzhľadom na charakter porušenia základného práva sťažovateľa, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že porušovateľom základných práv je v tomto prípade rozhodcovský súd SFZ, nie je možné dovoľávať sa ochrany základných práv u žiadneho iného súdu. Vzhľadom na tieto skutočnosti je tiež evidentné, že sťažovateľ nemohol v dôsledku porušenia svojich základných práv uplatniť žiadne opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky nápravy. Z uvedeného podľa sťažovateľa vyplýva, že ústavný súd je oprávnený a povinný o jeho predmetnej sťažnosti konať a o nej rozhodnúť.

6. Sťažovateľ napokon navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Rozhodcovského súdu Slovenského futbalového zväzu v konaní vedenom pod sp. zn. 28/12 RS bolo porušené.

Rozhodcovskému súdu Slovenského futbalového zväzu prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 28/12 RS konať bez zbytočných prieťahov.

██████████ priznáva finančné zadosťučinenie v sume 3.000,- €, slovom: tritisíc eur, ktoré je Rozhodcovský súd Slovenského futbalového zväzu povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Rozhodcovský súd Slovenského futbalového zväzu je povinný uhradiť ██████████ ██████████ trovy právneho zastúpenia v sume 381,82 €, slovom: tristoosemdesiatjeden eur osemdesiatdva centov (za 1 úkon právnej služby 151,05 €, rež. paušál 8,04 €, + 20 % DPH 31,82 €, spolu za dva úkony - prevzatie a príprava zastúpenia a písomné vyhotovenie sťažnosti), na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Lívie Kňazčíkovej, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde

nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

8. Z citovaných ustanovení zákona o ústavnom súde teda vyplýva, že jedným z dôvodov odmietnutia sťažnosti je aj nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie. Ustanovenie § 51 ods. 1 zákona o ústavnom súde po novele zákonom č. 353/2014 Z. z. znie: „Účastníci konania sú sťažovateľ a orgán verejnej moci, proti ktorému sťažnosť smeruje.“ Touto novelou sa explicitne stanovila norma, ktorá už bola predtým prítomná v právnom poriadku, pretože vyplývala z podstaty ochrany ľudských slobôd a z podstaty ústavnej sťažnosti (II. ÚS 128/95). Aj z uvedeného vyplýva, že ústavný súd môže v ústavnej sťažnosti preskúmať len akty orgánov verejnej moci.

9. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti bolo úlohou ústavného súdu predovšetkým posúdenie toho, či môže preskúmať namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodcovským súdom zriadeným podľa zákona o rozhodcovskom konaní.

10. Sťažovatelia, jednotlivci, už na ústavnom súde spochybnili ústavnosť postupu a rozhodnutí rozhodcovských súdov zriadených podľa zákona o rozhodcovskom konaní. Ústavný súd niektoré sťažnosti proti rozhodnutiam týchto súdov prijal na ďalšie konanie. (II. ÚS 155/2015), a dokonca zrušil takéto rozhodnutia. Vychádzal pritom jednak z úvah, že rozhodnutie je zo zákona exekučným titulom [porov. III. ÚS 162/2011 a § 41 ods. 2 písm. d) Exekučného poriadku], ale aj z absencie iných opravných prostriedkov (III. ÚS 547/2013). Každopádne, ústavný súd v zásade nespochybnil privátnu, nie-mocenskú povahu rozhodcovských súdov a sťažnosti, kde rozhodcovské konanie nevyústilo do konečného rozhodnutia, odmietal (okrem III. ÚS 547/2013).

11. Sťažnosti, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov rozhodcovskými súdmi, ústavný súd odmieta pre nedostatok svojej právomoci, pretože do vydania rozhodnutia ide o rýdzo súkromné konanie (I. ÚS 143/2013 a I. ÚS 234/2013). Z uvedeného vyplýva, že prerokúvanú sťažnosť možno odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu už na tomto základe.

12. Rozhodcovské konanie (pred meritórnym rozhodnutím) má teda podľa ustálenej judikatúry nevrchnostenský, súkromný charakter: „*[v]zhľadom na uvedený zmluvný základ vedenia rozhodcovského konania, a teda jeho rýdzo súkromnoprávny charakter, je vylúčená možnosť ústavného súdu zasiahnuť do vedenia rozhodcovského konania, a poskytnúť tak ochranu sťažovateľom označeným právam.*“ (I. ÚS 143/2013, I. ÚS 234/2013). Je potrebné doplniť, že v citácii „sťažovateľom označené právo“ zaväzuje verejnú moc.

13. Rozhodcovský súd však ostáva súkromnoprávnou zmluvnou entitou v zásade autonómneho (nie heteronómneho) práva. Nie je to žiaden mocenský, vrchnostenský orgán zriadený zákonom, aký predpokladá ústava v čl. 143. Nejde o mocenský orgán, ktorý je výrazom nedobrovoľného, nutného podriadenia sa moci ako prejavu zákonom zakázanej svojpomoci v právnom štáte, resp. štátneho monopolu donútenia, a nejde o demokraticky legitimovaný, normatívne ukotvený orgán verejnej moci ako súčasť permanentnosti výkonu moci. Hoci ide v niektorých prípadoch o prirodzenú snahu ústavného súdu o férovosť, resp. materiálnosť (s vedomím zložitosti vzťahu verejného a súkromného v ére privatizácie niektorých funkcií štátu), akokoľvek je priťažké prijať záver, že momentom vydania rozhodcovského rozsudku, vychádzajúc zo skutočnosti, že rozhodcovský rozsudok je exekučným titulom v zmysle § 41 ods. 2 písm. d) zákona č. 233/1995 Z. z. Exekučného poriadku, sa rozhodcovský súd potenciálne stáva pasívne legitimovaným v konaní podľa čl. 127 ústavy (III. ÚS 335/2010, I. ÚS 143/2013, I. ÚS 234/2013). Vydaním rozhodcovského rozsudku nemôže dochádzať k zmene charakteru rozhodcovského súdu. Ak bol rozhodcovský súd do tohto momentu charakterizovaný rýdzo súkromnoprávne, nemôže vydaním rozhodcovského rozsudku nadobudnúť status orgánu verejnej moci. Je pravdou, že

zákonodarca v rámci svojho uváženia priznal status exekučného titulu aktu osôb súkromného práva. To však bez ďalšieho neznamená, že dané osoby súkromného práva sú orgánmi verejnej moci. Verejná moc môže zákonom urobiť exekučne vykonateľný aj súkromný akt, a tým sa tento nestane vrchnostenským individuálnym právnym aktom a jeho vydavateľ orgánom verejnej moci. Exekvovateľné sú aj zahraničné tituly, a to neznamená, že národný súd môže preskúmať počínanie telies, ktoré ich vydali.

14. Zákon o rozhodcovskom konaní je takpovediac mini-občianským zákonníkom pre súkromný proces, ktorý dáva rámec pre vytvorenie súkromného procesného konania. Prieskum podľa § 40 zákona o rozhodcovskom konaní nie je inštančným prieskumom, ale posúdením, či súkromný subjekt – rozhodcovský súd, neporušil v súkromných vzťahoch zákonné ustanovenia, teda niečo ako posúdenie platnosti zmluvy v hmotnom práve. Rozhodcovský súd nie je „iným súdom“ podľa čl. 127 ústavy. Súd a „súd“ tu nie sú synonymá, ale homonymá.

15. Skutočnosť, že zákon o rozhodcovskom konaní umožňuje ich minimalistický prieskum, je len vyvážením zákonodarcu medzi súkromnou autonómiou a „vyžarovaným“ základným právom na spravodlivý proces, a nerobí z nich riadne súdy akejsi nulteje inštancie. Ako bolo uvedené, tento „prieskum“ nie je inštančným prieskumom, ale posúdením, či súkromný subjekt – rozhodcovský súd, neporušil v súkromných vzťahoch troch súkromných subjektov zákonné ustanovenia, teda niečo ako posúdenie platnosti zmluvy v hmotnom práve. Tento prieskum však tiež znamená, že účastníci konaní majú istý štandard ochrany a že zákonodarca jasne stanovil trajektóriu testovania týchto rozhodnutí, ktorá nemá byť narušovaná ústavným súdom.

16. Nad rámec predmetu konania ústavný súd uvádza, že jestvujú názory, že škody spôsobené v rozhodcovskom konaní sú žalovateľné tak, že zriaďovatelia rozhodcovských súdov či rozhodcovia sami (ide o delikátnu rovnováhu medzi občianskoprávnou zodpovednosťou a jurisdikčnou autonómiou; porov. Palková, R. Zodpovednosť rozhodcu. In. Husár, J. a kol. Vybrané otázky zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym

profesijným postupom. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010, s. 141; dostupné na internete http://www.upjs.sk/public/media/1084/Zbornik_11.pdf) môžu byť teoreticky odporcami v civilnom konaní (porov. v kontexte uznesenie najvyššieho súdu 5 Obdo 20/2011). To je však priestor pre všeobecné súdy. Perspektíva reductio ad absurdum nám napovedá, že ak by sme uznali čo i len minimum „mocenskosti“ rozhodcovských súdov, prichádzala by do úvahy zodpovednosť rozhodcov podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Napokon, ingerencia ústavného súdu by poškodzovala druhú stranu rozhodcovského konania.

17. Predmetná vec je ešte špecifická tým, že ide o (právne) prostredie športu, ktoré sa vyznačuje silnejšou autonómnosťou, čím si vyslúžilo označenie lex sportiva (porov. Čorba, J. Obchodnoprávne a súťažnoprávne aspekty športu. Košice : UPJŠ, 2012, s. 16 a nasl.; dostupné na http://www.upjs.sk/public/media/1084/Zbornik_33.pdf). Ustanovenie § 12 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní priam stimuluje túto formu rozhodovania sporov v prostredí športového práva (*Zriaďovateľom stáleho rozhodcovského súdu so sídlom na území Slovenskej republiky môže byť len záujmové združenie právnických osôb, národný športový zväz, Slovenský olympijský výbor, Slovenský paralympijský výbor alebo komora zriadená zákonom.*). Zákon č. 300/2008 Z. z. o organizácii a podpore športu rozlišuje rozhodovanie sporov v priebehu hry (§ 24) a rozhodovanie sporov mimo konkrétnej hry [§ 25: (1) *Spory, ktoré vyplývajú z porušenia pravidiel športovej súťaže mimo konkrétnej hry, rozhodujú národné športové zväzy svojimi orgánmi podľa pravidiel športových súťaží a podľa vlastných stanov. Ide o spory medzi a) organizátorom športového podujatia, ktoré je súčasťou športovej súťaže vyhlásenej podľa § 8 ods. 3, a športovým klubom zúčastneným v tejto športovej súťaži, alebo športovcom, ak vystupuje samostatne vo vlastnom mene, b) športovými klubmi, ktoré sú členmi národného športového zväzu, ak sa netýkajú obchodnoprávných vzťahov alebo ich majetku, c) športovým klubom, ktorý je členom národného športového zväzu, a športovcom alebo športovým odborníkom, ktorý je v členskom alebo v zmluvnom vzťahu k športovému klubu, ak sa netýkajú plnenia v oblasti pracovnoprávných alebo občianskoprávných zmluvných nárokov, ktoré sú príslušné rozhodovať súdy. (2) Predmetom rozhodovania podľa odseku 1 je porušenie pravidiel*

športovej súťaže alebo porušenie členských povinností športového klubu.; porov. Čorba, J. cit. dielo s. 171 a nasl.]. Na škále od silnejších dôvodov na ingerenciu do arbitráže k slabším stojí síce športové právo skôr mierne napravo od spotrebiteľskej a pracovnoprávnej arbitráže (najmenší dôvod je nepochybne v komerčnej arbitráži), zo zákonných citácií však vyplýva, že prostredie športu sa priamo zo zákonnou podporou vyhýba verejnemu súdnictvu a všetkým insiderom je to známe.

18. Napokon možno uviesť, že aj z hľadiska procesnej komunikácie nie je rozhodcovský súd pre ústavný súd partnerom. Z tohto dôvodu sa ústavný súd vôbec nezaoberal, aký je stav napadnutého rozhodcovského konania.

19. Rozhodcovský súd SFZ nie je počas konania (bod 11; z tohto dôvodu sa tu nevyžaduje zjednotenie cez § 6 zákona o ústavnom súde) a ani vydaním exekvovateľného rozhodnutia orgánom verejnej moci a z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia. Ústavný súd aplikuje nedostatok právomoci extenzívne, niekedy tak, že sa prekrýva s neprípustnosťou. V predmetnej veci ide však o učebnicový príklad nedostatku právomoci, príklad situácie, keď ústavný súd niečo jasne nemôže (napríklad zmeniť rozhodnutie namiesto zrušenia).

Poučenie: Proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júla 2015